

ВІДДІЛ ОСВИТИ ЖАШКІВСЬКОЇ РАЙДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ
РАЙОННИЙ МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ

Конкурс

на тему:

ПАРКИ - ЛЕГЕНІ МІСТ І СІЛ

підготували
Ішуніна Вікторія Сергіївна,
учениця 11-го класу
Вороненської ЗОШ
I – III ступенів
Мамсик Анна Андріївна,
учениця 9 – го класу
Вороненської ЗОШ
I – III ступенів

Керівник:

Ішуніна Тетяна Іванівна,
учитель географії та біології

2013

Зміст

1. БЕРЕЖІТЬ І ТВОРІТЬ КРАСУ ЗЕМНУ
2. ЩО НАЗИВАЮТЬ ПАРКОМ
3. ЗНАЧЕННЯ ЗЕЛЕНИХ НАСАДЖЕНЬ
4. ВИСНОВКИ
5. ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА
6. ДОДАТКИ

БЕРЕЖІТЬ І ТВОРІТЬ КРАСУ ЗЕМНУ

Мета: Виховувати в учнів любов до природи, розвивати вміння бачити й відчувати її красу; формувати переконання в потребі берегти і примножувати природні багатства своєї землі.

Всі ми розуміємо величезне, облагороджуюче значення краси природи у вихованні дітей. "Краса природи, — писав В. Сухомлинський, — це могутнє джерело енергії думки, це поштовх, що пробуджує і ліниву, і сонну, і енергійну думку. Перед лицем краси я бачу кожную дитину такою, якою вона є насправді, під впливом краси вона стає такою, якою повинна бути".

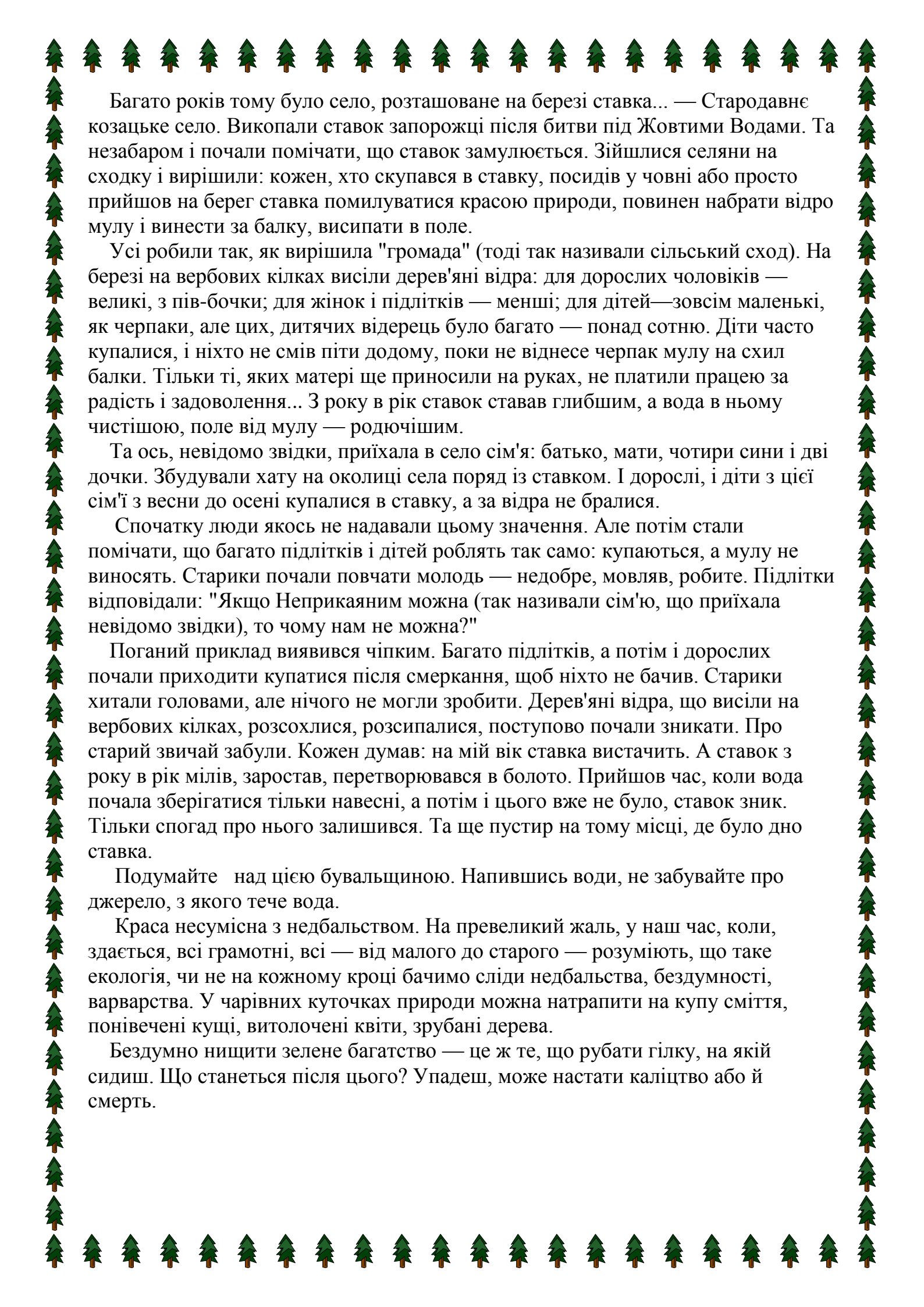
Під час екскурсії на лоно природи ми захоплюємось деревами й квітами, свіжим повітрям і блакиттю неба, весняним леготом і пташиним співом, працею бджілок над розквітлим деревом. Не проходите байдуже біля недбальства й варварства: хай зламане дерево, сміття у лісосмузі, витолочені квіти, порізана кора викличуть обурення у вас і благородне бажання захистити природу.

Шановний читач сьогодні ми підемо в гості. Як годиться гостям, будемо чемними, вихованими, уважними до господині. А господиня — найкрасивіша, найбагатша, найщедріша. Як ви гадаєте, хто вона? Це мати усіх нас. Звати її Природа. Вона вітає нас теплом сонячного проміння, легким подувом весняного вітру, блакиттю небесного купола, ароматом цілющих трав і квітів, свіжістю повітря, яскравою зеленню озимини, співом пташок і бджолиним оркестром над буйноквіттям дерев. Але побачити, відчути й сприйняти все це не може людина черства й байдужа, обмежена й жорстока. Кожен із вас у душі бодай трішечки поет і художник, тільки не всі про це здогадуються. Саме світ природи зі своїми чарами допоможе вам відкрити в собі цей дар, якщо ви будете уважними, спостережливими, спокійними. Не галасуйте, не тривожте царства краси. Крик заважає зосередитися, зворушливо торкнутися серцем до краси, він потривожить пташок, звірят; навіть дерева не люблять галасу, тільки вони про це не можуть сказати. Врахуйте: наша господиня дуже щедра, але й вразлива, вона не терпить варварства.

Ви можете нарвати маленький букетик квітів і подарувати мамі, бабусі або сестричці. Але, підкреслюю, — букетик, а не оберемок. І зривайте квіточки обережно, не висмикуйте з корінням. Адже висмикнута з корінням рослина вже ніколи не зацвіте. Уважно вдивляйтеся і вслухайтеся навколо, можливо, у вашій уяві народяться якісь образи. У красі природи, що вічно змінюється, кожен зможе побачити щось нове, досі не помічене.

Так, невимовно прекрасна наша земля. І скільки б ми не милувалися її краєвидами, завжди відкриваємо щось нове, а душа наша сповнюється, збагачується і красою, і добром, за що маємо бути вдячні матері своїй — Природі. Ми не випадково називаємо її матір'ю. Адже ви знаєте: як без матері не було б жодного з нас, так не було б життя на землі без повітря, рослин, води. Але люди інколи забувають, що матір треба шанувати, без нашої любові вона страждає і може померти.

Послухайте одну бувальщину, написану В. Сухомлинським.

Багато років тому було село, розташоване на березі ставка... — Стародавнє козацьке село. Викопали ставок запорожці після битви під Жовтими Водами. Та незабаром і почали помічати, що ставок замулюється. Зійшлися селяни на сходку і вирішили: кожен, хто скупався в ставку, посидів у човні або просто прийшов на берег ставка помилуватися красою природи, повинен набрати відро мулу і винести за балку, висипати в поле.

Усі робили так, як вирішила "громада" (тоді так називали сільський сход). На березі на вербових кілках висіли дерев'яні відра: для дорослих чоловіків — великі, з пів-бочки; для жінок і підлітків — менші; для дітей — зовсім маленькі, як черпаки, але цих, дитячих віdereць було багато — понад сотню. Діти часто купалися, і ніхто не смів піти додому, поки не віднесе черпак мулу на схил балки. Тільки ті, яких матері ще приносили на руках, не платили працею за радість і задоволення... З року в рік ставок ставав глибшим, а вода в ньому чистішою, поле від мулу — родючішим.

Та ось, невідомо звідки, приїхала в село сім'я: батько, мати, чотири сини і дві дочки. Збудували хату на околиці села поряд із ставком. І дорослі, і діти з цієї сім'ї з весни до осені купалися в ставку, а за відра не бралися.

Спочатку люди якось не надавали цьому значення. Але потім стали помічати, що багато підлітків і дітей роблять так само: купаються, а мулу не виносять. Старики почали повчати молодь — недобре, мовляв, робите. Підлітки відповідали: "Якщо Неприкаям можна (так називали сім'ю, що приїхала невідомо звідки), то чому нам не можна?"

Поганий приклад виявився чіпким. Багато підлітків, а потім і дорослих почали приходити купатися після смеркання, щоб ніхто не бачив. Старики хитали головами, але нічого не могли зробити. Дерев'яні відра, що висіли на вербових кілках, розсохлися, розсипалися, поступово почали зникати. Про старий звичай забули. Кожен думав: на мій вік ставка вистачить. А ставок з року в рік мілів, заростав, перетворювався в болото. Прийшов час, коли вода почала зберігатися тільки навесні, а потім і цього вже не було, ставок зник. Тільки спогад про нього залишився. Та ще пустир на тому місці, де було дно ставка.

Подумайте над цією бувальщиною. Напившись води, не забувайте про джерело, з якого тече вода.

Краса несумісна з недбальством. На превеликий жаль, у наш час, коли, здається, всі грамотні, всі — від малого до старого — розуміють, що таке екологія, чи не на кожному кроці бачимо сліди недбальства, бездумності, варварства. У чарівних куточках природи можна натрапити на купу сміття, понівечені кущі, витолочені квіти, зрубані дерева.

Бездумно нищити зелене багатство — це ж те, що рубати гілку, на якій сидиш. Що станеться після цього? Упадеш, може настати каліцтво або й смерть.

Що називають парком

Парк... Всього чотири букви, але скільки значення. Ліси називають легенями планети. А парки – міста і села.

Наукою доведено, що над квадратним кілометром, не вкритим зеленими насадженнями, у повітрі постійно знаходиться 500 тонн пилу, а над зеленою рослинністю не більше 40 тонн. У кубометрі міського повітря — понад 5 тисяч мікробів, а у повітрі місцевості, де переважає рослинність, їх у 10 разів менше. Поміркуйте, до чого приведе хижацьке винищування лісів? Звичайно, люди не можуть обійтись без деревини, яка потрібна як будівельний матеріал і як паливо.

Але не можна тільки брати в природи, треба їй віддавати. Зрубав дерево — посади кілька.

"Не посадила людина жодного дерева — плати штраф за користування повітрям", — ці слова належать О. Довженкові, великому українському письменнику, кінорежисеру, гуманісту. Він залишив не лише безсмертні твори мистецтва, а й сад, посаджений навколо кіностудії, названої його іменем. Давно перестало битися серце великого українця. А сад біля кіностудії цвіте і цвістиме багато літ, якщо якась жорстока рука не знищить цю красу.

На хуторі Надія (Кіровоградщина), де жив великий український драматург Іван Карпенко-Карий, був прекрасний звичай: кожен із гостей, які відвідували письменника, садив дерево або кілька дерев. Посадив дубки і М. Л. Кропивницький, уславлений артист і драматург. Через півстоліття після його смерті М. Рильський розчулено писав:

А дуби його ростуть.

Ростуть дуби, кивають в небі віти,

А навкруги, немов веселі діти,

Дубки та липки зводяться рясні.

Співає молодь молоді пісні —

І, сповнені зичливості й любові,

Дуби над нею шелестять Маркові.

Парк — це спеціальна обмежена природна чи штучна територія, виділена переважно з метою рекреації та відпочинку.

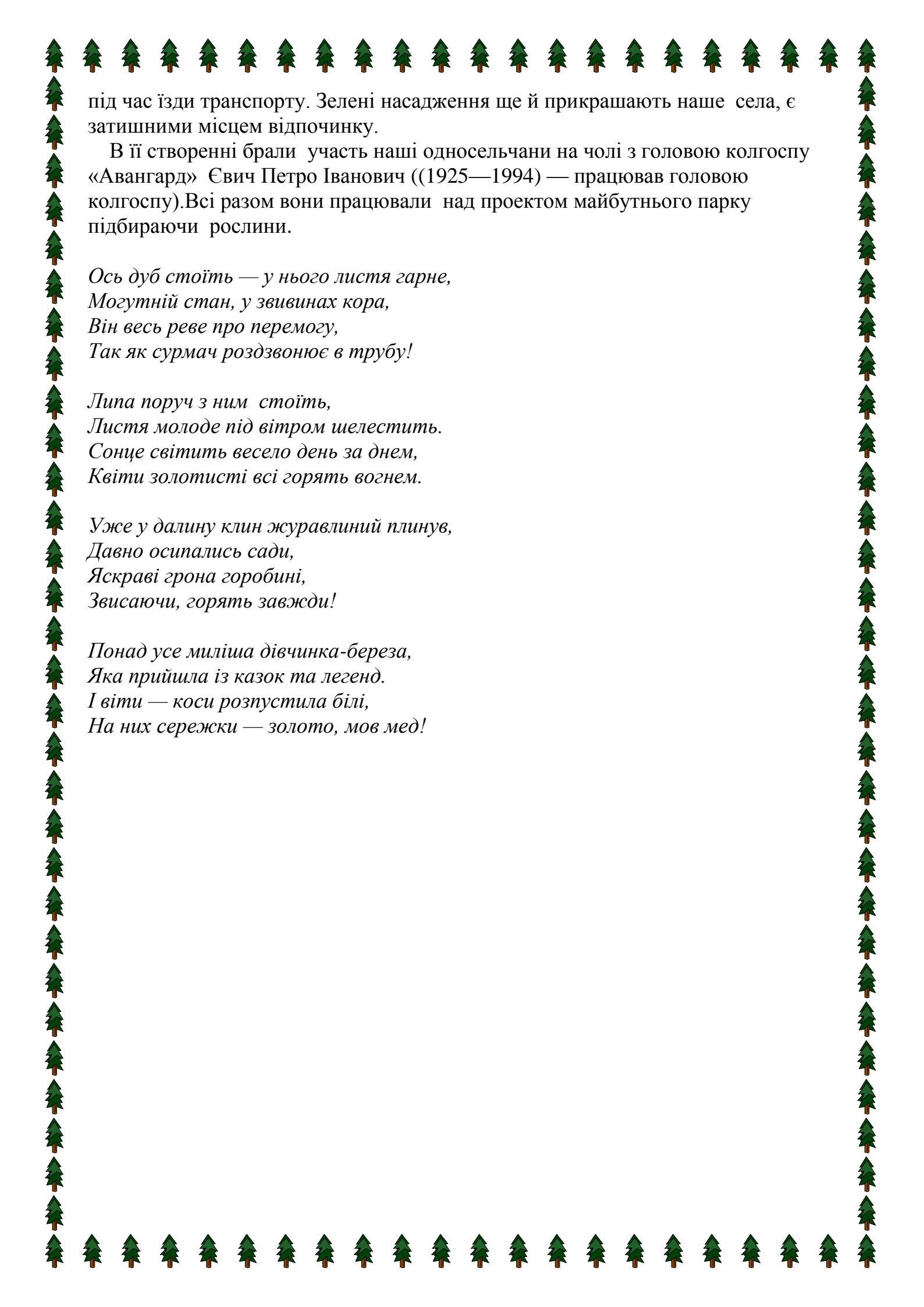
В побуті слова «парк» та «сад» далеко не розійшлися. Тому широко використовується словосполучення «садово-паркове мистецтво». Однак сад існує для постачання фруктів, тоді як парк може мати садову ділянку, а може не мати її.

Наше село Вороне – унікальний край з багатими природними умовами і ресурсами, різноманітним рослинним і тваринним світом, джерельними водами і чистим повітрям. Саме тут збереглися природні ландшафти, де є незаймані території, особливо дубові ліси. Через село протікає р. Гірський Тікич.

У нас є пам'ятки різних епох від часів скіфської та трипільської доби до пам'ятників, споруджених у наші дні.

Але, найкращим нашим надбанням є те, що на території села збереглися зелені насадження : ліси, сади та парки.

Зелені насадження не тільки постачають кисень та вбирають вуглекислий газ. Крони дерев захищають від шуму, бо затримують звукові хвилі, що виникають

під час їзди транспорту. Зелені насадження ще й прикрашають наше села, є затишними місцем відпочинку.

В її створенні брали участь наші односельчани на чолі з головою колгоспу «Авангард» Євич Петро Іванович ((1925—1994) — працював головою колгоспу).Всі разом вони працювали над проектом майбутнього парку підбираючи рослини.

*Ось дуб стоїть — у нього листя гарне,
Могутній стан, у звивинах кора,
Він весь реве про перемогу,
Так як сурмач роздзвонює в трубу!*

*Липа поруч з ним стоїть,
Листя молоде під вітром шелестить.
Сонце світить весело день за днем,
Квіти золотисті всі горять вогнем.*

*Уже у далину клин журавлиний плинув,
Давно осипались сади,
Яскраві грона горобині,
Звисаючи, горять завжди!*

*Понад усе миліша дівчинка-береза,
Яка прийшла із казок та легенд.
І віти — коси розпустила білі,
На них сережки — золото, мов мед!*

ЗНАЧЕННЯ ЗЕЛЕНИХ НАСАДЖЕНЬ У ФОРМУВАННІ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Велике і різноманітне значення мають зелені насадження. Вони відіграють значну роль у формуванні навколишнього середовища людини, тому що мають властивості поліпшувати санітарно-гігієнічну обстановку. Посадки знижують силу вітру, регулюють тепловий режим, очищають і зволожують повітря, це має величезне оздоровче значення. Зелені насадження - найкраще середовище для відпочинку населення села, для організації різних масових культурно-просвітніх заходів.

Насадження впливають на тепловий режим прилягаючих до насаджень територій. Спеціальними дослідженнями встановлено, що чим більший зелений масив, тим значніше його вплив на тепловий режим прилягаючих територій

РОЛЬ НАСАДЖЕНЬ У ПРОЦЕСІ ГАЗООБМІНУ

Насадження, як відомо, поглинають з повітря вуглекислоту, яку виділяє людина, і збагачують повітря киснем.

У цілому роль насаджень у процесі газообміну в повітряному басейні має величезне значення. Причому виявилось, що різні види дерев і чагарників поглинають вуглекислоти і виділяють у повітря кисню далеко не однакою кількістю. Якщо ефективність ялинки звичайної прийняти за 100%, то, наприклад сосни звичайної-164%, липи широколистяної-254%, дуба черешчатого - 450% і тополі - 691%. Тому на основі вивчення ефективності багатьох видів рослин у процесі газообміну можна підбирати визначений асортимент насаджень для озеленення з цією властивістю.

РОЛЬ НАСАДЖЕНЬ У БОРОТБІ ЗЗАБРУДНЕННЯМ АТМОСФЕРИ

Атмосфера села систематично забруднюється різними домішками. У повітря викидається значна кількість диму, попелу, сажі і газів при спалюванні різного роду палива у житлових і громадських будівлях, у двигунах автомобілів. Вітер і транспортні засоби піднімають у повітря пилоподібні частки ґрунту, а також попіл, сажу і пил виробничого походження, що осіли на дахах і стінах будинків, на дорогах і тротуарах. Забруднення атмосферного повітря завдає величезної шкоди: хворіють люди (у дихальних шляхах людини затримується 13 -48% домішок, що містяться в повітрі), гинуть рослини, знижується врожайність сільськогосподарських культур, знищується цінна сировина, витрачаються кошти на очищення приточного повітря. У ряді випадків забруднення повітря є причиною поганого самопочуття і навіть серйозних захворювань людей, що іноді призводять до смерті.

Кількість пилу в повітрі зменшується в міру віддалення від джерела забруднення. Кількісні показники забруднення повітря знаходяться у залежності від розмірів озелененої території і ступеня густоти посадок. У повітрі великого парку з густими насадженнями пилу менше, ніж у повітрі такого ж великого парку, але з розрідженими посадками.

Листя дерев і чагарників є гарним акумулятором пилу. Навіть у зимові місяці, коли дерева позбавлені листя, вони мають велике пилозахисне значення. Однак дослідження показують, що різні породи дерев і чагарників дають далеко не

однаковий пилозахисний ефект. Так, наприклад, в'яз затримує в 6 разів більше пилу, чим тополя бальзамічна.

Знаючи пилозахисні властивості рослин, можна відповідним їх розміщенням і підбором порід домогтися найбільшого пилозахисного ефекту. Не треба, звичайно, забувати, що ступінь запиленості повітря можна дуже зменшити такими заходами, як максимальне вловлювання пилу в місцях її, підвищення рівня благоустрою (заощення) і поліпшення експлуатаційного режиму вулиць і майданів (своєчасне поливання і прибирання).

ЗНАЧЕННЯ НАСАДЖЕНЬ У БОРОТЬБІ З ШУМОМ

Надмірно голосний шум впливає на людський організм. Голосний тривалий шум позначається на центральній нервовій системі і психіці людини. З'являються ознаки перевтоми і навіть виснаження нервової системи, явища нервозності і роздратування. Під впливом шуму учащаються пульс і дихання, підвищується кров'яний тиск. Сильний шум на виробництві знижує продуктивність праці. От чому боротьба з шумом має життєво важливе значення.

Яку ж роль у цій боротьбі можуть грати зелені насадження?

Крони листяних дерев поглинають 26% падаючої на них звукової енергії, а відбивають і розсіюють 74% цієї енергії. Пояснюється це тим, що звукові хвилі від транспорту, щорухається, підсилюються за рахунок відлуння від стін будинків.

ЗНАЧЕННЯ НАСАДЖЕНЬ В БЛАГОУСТРОЇ ТЕРИТОРІЇ

Велику роль у формуванні снігового покриву мають зелені насадження. Береза затримує в кронах 4-5% снігу, сосна - 20-35%, ялина - 50-55%.

Усе це доводить, що насадження відіграють позитивну роль у процесі затримки снігу, але не всі породи дають однаковий ефект. Тому, підбираючи потрібні породи рослин і правильно їх розміщуючи, можна домогтися значних результатів у боротьбі з заметами.

Значення насаджень у боротьбі з пожежами обумовлено насамперед тим, що листяні дерева і чагарники містять значну кількість вологи, тому вони повільно загораються і при виникненні пожежі перешкоджають (до деякої міри) поширенню вогню. Крім того, рослинність знижує силу вітру і цим теж зменшує можливість поширення пожежі.

АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНЕ ЗНАЧЕННЯ НАСАДЖЕНЬ

Єдина система насаджень в сполученні з водоймами пом'якшує весь архітектурний вигляд села, додає йому кольорове розмаїття.

Велике значення насаджень і в створенні об'ємно - просторового вигляду села - його силуету. Зелені насадження мають не тільки естетичне, але і психологічне значення. Багатство кольорів та аромат квітів, шелест листя - усе це в поєднанні з позитивним впливом насаджень на мікроклімат дуже благотворно діє на людину, його настрій і нервову систему.

Насадження можуть бути широко використані для таких планувальних заходів, як «острівців безпеки» і т.д.

Таким чином, архітектурно-планувальне значення насаджень також велике і багатогранне.

Висновки:

Посадіть і ви свій сад, або парк. Поставте собі за мету: щоосені і щовесни садити дерево. Посадіть дерево Матері, Батька, Бабусі, Дідуся... Виростете ви і підете у світ широкий за своєю долею, а ненька буде ждати і виглядати вас. Підійде до яблуньки, черешеньки чи вишеньки, які ви їй подарували, при-тулиться до стовбура, послухає шелест листячка, — і на душі в неї полегшає, наче торкнулась вашої долоньки, немов почула такий дорогий для неї ваш голос. А як приємно буде вам, уже дорослим, змужнілим, повернутись у край свого дитинства, посидіти в тіні дерева, вами посадженого. Під деревами будуть гратися діти, може ваші, а може, вашого брата чи сестри, вони знатимуть: оця крислата груша — то дерево бабусі, отой горіх — дідусів, їх посадили колись, у дитинстві, моя мама, мій тато. І їм теж захочеться посадити свої деревця.

Природі заповідяно таких велетенських ран, що перед людством постає проблема виживання. Адже природа мстить за зло, заповідяне їй. Почастішали на нашій планеті повені, землетруси, зсуви ґрунту, посухи, тайфуни, смерчі, які є наслідком грубого і порушення гармонії природи.

На думку багатьох геніальних людей, краса порятує світ. Будьте ж творцями краси. Бережіть красу земну, любіть її і примножуйте.

Бо любові до землі, до праці на ній не буде щастя ні нам, ні дітям нашим, ні онукам.

Використані джерела:

1. **Кузнецова В.І., Семененко О.П., Упатова І.П., Чурилова А.Л.**
Методика викладання біології: Нестандартні форми проведення занять з біології в 6—10-х класах. — Х.: Скорпион, 2002. — 152 с.
2. Інтернет - ресурс : <http://uk.wikipedia.org>.
3. **Ярошенко О.Г.**
Природознавство: 6 кл.: Підруч. для загальноосвіт. навч. закл. / О.Г. Ярошенко, Т.В. Коршевніюк, В.І. Баштовий; За ред. О.Г. Ярошенко. - К.: Генеза, 2006. - 160 с: іл.

Фото паркових зон села Вороне

Додатки

